

Vyhnání z Lubníka

Moje rodiště, Lubník, je lesní vesnice v bývalém Hřebečsku na česko-moravském pomezí.

Dne 9. května 1945 obec obsadili Rusové; říká se, že naštěstí pro nás se tak stalo až po kapitulaci. Děti zůstaly bez úhony, ale u žen a dívek to bylo jiné. Po čtyřech dnech přišli do naší německé vesnice Češi.

Obec byla německá od založení po vykácení lesa. První doložená zmínka pochází z roku 1267: Borso von Riesenburg vyhotovil zakládací listinu pro augustiniánský klášter poustevníků Mariakron v obci. V té době zde bylo pravděpodobně 24 osadníků s lokátorem, který dostal úřad rychtáře. Osadníci téměř jistě pocházeli z vesniceltzgrundu (Bavorsko) a mýtili les pro svá stáda. Vrchnost se střídala, od roku 1622 to byl příslušný kníže z Lichtenštejna. Ve zprávě pro knížete z roku 1637 je pro Lubník uvedeno 31 statků. Husitství (1436) a třicetiletá válka přinesly strádání, bídu a smrt. Morová epidemie si vyžádala 30 obětí, první světová válka 15 a druhá světová válka 18 obětí. Vesnice, s německým obyvatelstvem tyto rány osudu přežili.

Po válce v obci žili Češi. Jeden z nich byl označován jako starosta. Obec měla 96 usedlostí, ve kterých žilo 438 místních obyvatel. Kostel (1835) stál na malém návrší uprostřed obce. Z fary přes silnici nezbylo nic, stejně jako z dalších 20 domů.

Od fary "směrem k horní vsi" tvořilo centrum obce škola, dům zemědělského družstva, hospoda rodiny Pichnerů a rychtář stojící nad loukou ve svahu. Mezi těmito domy a silnicí se nacházela náves, o které se zmíníme níže.

Od 10. května 1945 už nebylo co prodávat, ani v „koloniálu“, ani v hostinci. Rusové všechno pěkně promíchali, včetně rozbitých sklenic a exkrementů, které tu zanechali.

V následujících dnech byli vyzvednuti muži a ženy z Polska, Ukrajiny a Ruska, kteří byli přiděleni na práci na statcích. Jejich osud je nejistý.

Poté byl dobytek vyveden ze stájí a společně nahnán na louku. Dobytek pravděpodobně odvezli do Ruska.

Většina mužů, kteří nebyli odvedeni nebo nebyli schopni války, byla také odvedena ze svých domovů; devět z Lubníka. V našem okresním městě Lanškroun je poslali do gymnázia, které bylo přeměněno na vězení. Nakonec se jednalo asi o 1200 mužů všech věkových kategorií, mladistvých a nemohoucích z města a okolních obcí. Od 17. do 21. května pak pořádali "lidový soud". Vězni byli bití vším, co pováleční partyzáni vzali do ruky, lidé v bezvědomí byli házeni do nádrže s požární vodou. Někdy byli po několikahodinovém mučení ubiti k smrti, probodnuti, zastřeleni, utopeni nebo oběšeni. Přihlížející Rusové se nad oběťmi slitovali a dali obětem Čechů ránu z milosti. Muž z Lubníka seděl zády přivázaný ke stromu na okraji náměstí, kde se před gymnáziem - před zraky mnoha diváků - odehrávaly tyto krvavé orgie. Popsal mi události. Jsou známa jména 24 zavražděných během jediného dne. - Také jména některých vrahů.

Na náměstí z oken svého obchodu sledovaly události žena s dcerou. Dům hořel. Žena se oběsila. Dceru se podařilo zachránit. Toho jediného dne došlo k více než stovce sebevražd. Češi přerušili oslavy. Město muselo být zachráněno před požárem.

Muži, kteří byli ještě schopni transportu, byli odvezeni do Litomyšle, mezi nimi i Lubničtí. Tři z nich byli posláni v nákladních vagoncích na Sibiř; dva tam přežili.

Mezi týranými byl i hostinský z Krčmy v Lanškrouně a jeho žena. Ti přežili; on jako lidská troska. Zemřeli v Breitengüßbachu (Bavorsko).

Dne 13. června 1945 ráno přijel do Lubníka autobus plný ozbrojených Čechů. Vyhrnuli se ven a vyhnali lidi z polí zpět do vesnice. Na obou koncích vesnice byly rozestavěny kulometné posty. Od domu k domu směrem do středu vesnice vyváděli obyvatele z jejich domovů, do 20 minut museli být na návsi s "kabelkami a jídlem na tři dny". Jedno z hesel znělo: "Po třech dnech, až budou domy vyklizené, nás pustí zpátky. "

Nejprve však byl svolán seznam obyvatel, kteří byli rozděleni do dvou skupin. Na jednu rodinu se volalo: "Fuchs!". Muž odpověděl: "Liška!" Nepomohlo to. Podle čeho se rozdělovalo kdo do které skupiny bude přiřazen, zůstalo nejasné; skupiny byly přibližně stejně velké. Jeden starý sedlák se chtěl na něco zeptat. "Pryč!" zněla odpověď: "Hau ab!"

Můj otec a jeden bratr byli povoláni do armády - našťastí. Druhý bratr se ztratil v Rusku. Já a moje matka jsme byly v jedné ze skupin. V té skupině byl také můj dědeček a dvě tety.

Najednou nastal velký rozruch. "Kde je to tlusté prase?" Češi strhli karabiny z ramen a odjistili. Prošli mezi domy na silnici na louku za nimi. Tam našli, co hledali.

Hospodář statku č. 14, druhého největšího ve vesnici (45 ha), byl vysoký urostlý muž, bylo mu 51 let. Jeho statek patřil rodině od třicetileté války. Proč opustil naši skupinu? Hledání bylo krátké. "Partyzáni", kteří se nyní pravděpodobně dali považovat za jednotku československé armády - Beneš byl mezitím v Praze a převzal vedení státu -, dovedli muže s vyraženým okem do školy. Tam byl dále týrán. Jeden z bratrů mého strýce byl očitým svědkem. Vyměňoval v místnosti své boty za partyzánské onuce. Později ho odvěkli do autobusu a nějací Češi s ním odjeli. Jeho ženu a dceru dali do druhé skupině.

Odpoledne se naše skupina musela seřadit do kolony na silnici. O něco později jsme se my, téměř 200 vesničanů, mužů a žen a dětí, od nemluvnat po 83leté, vydali na cestu - přes horní vesnici - na sever - kam?

Na příjezdové cestě od silnice ke statku (č. 32) stál autobus Čechů.

Měli jsme štěstí v neštěstí. Mladý vedoucí našeho českého doprovodu projevil soucit. Museli jsme zastavit. Jeden z ozbrojenců se vrátil a přivezl gumový vůz se dvěma koňmi. Na něm vezli starší a nemocné, včetně mého 83letého dědečka. Byli jsme nahnáni jako tlupa a naše

cesta vedla přes úpatí Orlických hor po štěrkových cestách svázaných vodou do kopce a z kopce.

Z jedné rodiny, zemědělských dělníků na farmě č. 40, vezla matka své tři malé děti a nějaké věci na kolečku, které se používalo k odvozu hnoje ze stáje. Její manžel byl ve wehrmachtu. Mladí Češi se střídali, aby těch několik mužů kolečko tlačilo. Mnozí nesli na zádech svá nouzová zavazadla. To, co se ve spěchu a pod dohledem Čechů vezlo s sebou, bylo málo a většinou bezcenné. Můj strýc si mohl vzít s sebou ruční vozík. Ten byl nyní naložen "zavazadly" z

Statek č. 62 (14 ha) Strýc a teta, bezdětní.

Statek č. 58 (8 ha) jeho bratr a sestra

Statek č. 31 (10 ha) jeho bratranec a jeho žena.

Dům č. 95 hostinec a obchod moje matka a já

Statek č. 1 (30 ha) manželka a dcera (stejně jako já invalidní)

Statek č. 49 (21 ha) manželka se synem (12 let), dcerou (4 roky) a starou farmářovou ženou (72 let a invalidní).

Stará žena a malá holčička seděly na "zavazadlech".

Strávili jsme první noc. Muži ve škole. Ženy a děti v sále hostince. Druhý den ráno byli muži spočítáni: Jeden chyběl. Každý desátý muž byl postaven ke zdi; před nimi stáli Češi s nataženými puškami. Pak jsme vyšli ze sálu, ženy a děti, a s námi i ten chybějící muž. - Strach? Kdo se nebál?!

Museli jsme pokračovat na sever. Z vrcholku kopce jsme opět viděli naši rodnou vesnici.

Odpoledne jsme dostali rozkaz odpočinout si na křižovatce silnic. Český vůdce poslal do vesnice po straně projíždějícího cyklistu. Věděl, že dcera jedné z našich žen se přidala k německým vojákům prchajícím před Rusy. Sebrali ji čeští partyzáni. Dívka byla odvedena k sedlákově ve vesnici a musela pracovat pro Čechy. Směla dojít k naší karavaně a promluvit si s matkou a sestrou. Tato dívka byla vyhnána později. A němečtí vojáci? Čeští partyzáni v těchto dnech brali zajatce.

Druhou noc jsme strávili opět odděleně: muži ve vesnické škole, ženy a děti v sále. Na konci posledního úseku jsme šli na horu. Na vrcholu byla česko-slezská hranice. Museli jsme sejít z hory dolů. Naši strážci a vozíky zůstali vzadu.

Byli jsme teď volní?

Po dvou kilometrech, dole v úzkém údolí, jsme dorazili do Steinbachu u Mittelwalde v kraji Glatz. Vesnice měla 300 obyvatel. Starosta s námi napočítal 5000 vyhnanych sudetských

Němců. Mezi nimi také mou tetu z naší sousední vesnice Žichlínka. Tito obyvatelé Žichlínka neměli "mladého Čecha" jako my. O něco kratší, ale o to horší vzdálenost museli překonat za dva dny pod bitím.

Lubničtí sice ještě našli polní stodolu, ale sotva slámu a nic k jídlu. My, s naším kolečkem, jsme byly u malostatkáře ve stodole. I tato usedlost přeplněná sudetskými Němci a s ještě evakuovanými ze severního a západního Německa. Dostali jsme alespoň černoumeltu a brambory uvařené ve šlupce.

V polní stodole propukly nemoci, zejména u starých lidí a dětí. Někteří byli hospitalizováni. Jedna holčička tam přežila, žena nyní žije v Hoyerswerdě. Ostatní? Nevím, jak dědeček zemřel a kde byl pohřben.

Ve Slezsku postupně převzali správu Poláci. Do vesnice přišla polská milice.

Někteří sudetští Němci, ti nejsilnější, se přesunuli dál do Slezska; tam, kde ještě bylo co jíst.

Koncem června Poláci posbírali všechny vyhnané ve Steinbachu, a jak jsme se později dozvěděli, i v dalších slezských pohraničních obcích. Z Mittelwalde nás odvezli nákladním vlakem do Glatz. Z nádraží jsme se přesunuli do města. Na zastávce uprostřed města k nám zřejmě nepozorovaně přistoupila nějaká žena: Odkud jsme přišli a co se tu děje? Podařilo se nám s naším kolečkem vyjet a přenocovat v domě té ženy. Ani ona, ani ostatní obyvatelé města neměli co jíst, neměli jídla nazbyt.

Svítání nás vidělo, jak míříme ven z města, bez ostražky; co nejdál od města - do vesnice - k farmářům.

Hledali jsme a našli ubytování u šesti sedláků v Gabersdorfu. Tam bylo jídlo za práci. Jenže: když jednou starý sedlák kráčel za mou matkou po dvoře svého statku, slyšela ho říkat "aalesBettelweib, aalesBettelweib" (stará žebračka). Byla z toho zoufalá: Znásilněná Rusy, zmlácená Rusy a jedním Polákem, jeden z jejích synů nezvěstný v Rusku, nejstarší syn a její muž v armádě, hrozná bilance. Byli ještě naživu? Kde by se hledali, kdyby ještě žili?

Stejně jako my, i ostatní Lubničtí našli ve Slezsku místo k pobytu, ale ne naději.

V roce 1946 následovalo "humánní přesídlení" Slezanů s 30 kilogramy, nebo to mohlo být 50 kilogramů zavazadel? Jenže: my jsme už žádná zavazadla neměli. A zavazadla ostatních se s každou prohlídkou zmenšovala.

Spolu s Gabersdorfskými nás odvezli do Glatz. V místnostech administrativní budovy bylo v každém pokoji 40 lidí. To odpovídalo jednomu vagonu nákladního vlaku, který nás odvezl z Glatzu při teplotách hluboko pod 0 °C. Byli jsme v předposledním vagonu, v posledním byla polská milice. V každém vagonu se podávalo několik bochníků chleba a voda. Byla tam malá kruhová kamna s několika poleny. Byl tam také prázdný kbelík od marmelády. Byli jsme na cestě už několik dní a měli jsme hlad. Byla strašná zima.

Vlak měl časté a dlouhé zastávky. Na jedné zastávce první večer přišla doprovodná posádka a násilím nám sebrala kamna. Nesměli jsme opustit vagón, kromě muže určeného jako vedoucí vagónu.

Z Polskem spravovaného Slezska a přes sovětskou okupační zónu jsme po šesti dnech dorazili do cíle. Odvezli nás do anglické okupační zóny, do přijímacího tábora Marienborn. Poté jsme byli rozděleni v táboře Elverdissen. Po týdnu v tomto táboře jsme nastoupili do nákladních aut, která nás odvezla do přijímacích míst. Odvezli nás do Spradowa. Přijeli obyvatelé této vesnice. Byli jsme nabízeni - nebo mi to tak alespoň připadalo. Zůstaly jsme s matkou; ona zchátralá, vyčerpaná, já invalida. Stál tam nějaký muž: "Dobrá ženská, já jsem vlastně chtěl svobodnou ženu. Máme jen jeden pokoj a jednu postel," bylo to vestfálské jeden a půl lůžko, "jestli si s tím vystačíte?" Vystačili jsme si, museli jsme si vystačit.

Byli jsme na Západě; ale myslím, že jsme to docenili až později. A já se dodnes cítím té rodině zavázána.

Ze zajetí se vrátili dva synové, včetně mého nejstaršího bratra. Hledali jsme si nové bydlení. Našli jsme ho na statku ve Vestfálsku. Počkali jsme, až starý strýc zemře, a nastěhovali se do dvou pokojů pro služebnictvo o rozloze asi šesti metrů čtverečních. Stravovali jsme se společně s farmářovou ženou a jejími syny. Jaké to bylo tenkrát štěstí! A můj otec přišel! A ten měl také místo! Otec vážně onemocněl. Na naléhání lékaře nám byl přidělen "byt": ložnice (16 m²), obývací pokoj s kuchyní (8 m²) - a s povinným nástupem. Odřeknutí by znamenalo ztrátu nároku na bydlení.

Skromný byt jsme dostali v roce 1951.

A ostatní Lubničané? Z 200, kteří jsme byli vyhnáni do Slezska, většina je ve Vestfálsku a Dolním Sasku na 28 místech, někteří ve středním Německu (8 míst). Jedna rodina emigrovala (USA), tři rodiny žijí v Rakousku. U tří rodin nejsou žádné známky života.

Lubničtí, kteří byli v roce 1945 zadrženi - až na výjimky - se již nemohli vrátit do svých domovů. Museli vykonávat nucené práce pro Čechy a od roku 1946 byli všichni vyhnáni, částečně po pobytu v táborech a vězeních. Byli převezeni do americké okupační zóny, roztroušeni v 83 obcích.

Sedlák ze statku č. 14 byl ubit k smrti a zakopán. Jeho manželka vyhrabala tělo zohavené oběti po několika týdnech v noci malou lopatkou na uhlí.

Ze tří rolníků na Sibiři se dva vrátili. Třetí z č. 1 byl zasypán v dole a zemřel.

Sedlák z č. 41 zemřel v českém vězení hladu. Již jednou, v roce 1938, byl Čechy zajat jako rukojmí.

V domě č. 98 našel ruský lékař po dvou dnech manželku našeho řídicího učitele ve výslužbě živou a dokázal ji zachránit. Její manžel, dcera a zeť byli mrtví. Sebevražda. Dcera ze statku č. 52 (23 let) si také vzala život.

V létě 1945 se vrátil domů syn z domu č. 6 (21 let), důstojník wehrmachtu. Byl poslán ke starostovi (Čech!). Matka a sestra byly stále ve vesnici. Neviděly ho. Večer byly slyšet výstřely a volání o pomoc. Od koho?

Syn ze statku č. 42 (16 let), byl odveden do armády. Po propuštění zůstal u strýce v Komotau. Chtěl jet domů na kole. Stále se čeká na jeho příjezd.

Osud těchto dvou chlapců nebyl ve vzkříšeném státě Dr. Beneše ojedinělým případem. A doma byly jen ženy a děti, staří a nemocní. Útrapy přinesly okamžitou smrt nejméně třem starým mužům: z č. p. 2, 63 a 95.

Henriette Müller